

Preek Breukelen

d.d. 12 juni 2016, 3^e na Trinitatis
Hooglied 4:16-5:8 & Lucas 7:38-8:3

*'haar zonden zijn haar vergeven, al waren het er vele,
want ze heeft veel liefde betoond.'*

Gemeente van Jezus Christus,

Toen ik zo'n dertig jaar geleden voor het eerst in Turkije kwam, was dat voor mij een cultuurschok. Met een vriend en met een rugzak had ik de reis al liftend afgelegd, dwars door Europa, dwars door een continent met geloof en gebruiken die je van thuis ook kende. De cultuurschok betrof niet alleen het gegeven dat je eigenlijk geen kerk zag en dat het land gevuld was met moskeeën, maar ook hoe mannen met elkaar omgingen. Als jonge beginnende homo keek ik in Nederland wel uit met het tonen van lichamelijkeheid. En daar in Turkije liepen mannen hand in hand, hingen ze om elkaars schouders en dat was voor hen de normaalste zaak van de wereld. Ik schrok ervan en wist in eerste instantie ook niet zo goed wat ik hiervan moest vinden. Ik kom namelijk uit een cultuur waarin lichamelijkeheid weggedrukt is. En zeker ook in mijn familie zeggen we wel dat we van elkaar houden maar we tonen het niet door elkaar vast te pakken of te omhelzen als we elkaar weer zien. Ik zal een jaar of twaalf geweest zijn toen me duidelijk gemaakt werd dat het niet de bedoeling was mijn vader nog goedenacht te kussen. Nou zal dat per gezin verschillen in Nederland maar ik denk dat we toch wel over het algemeen kunnen zeggen dat lichamelijkeheid geen gemeengoed is, geen zaak voor het openbaar. We leven in een cultuur waarin lichamelijkeheid meteen verbonden wordt seksualiteit.

Ik vertel u dit omdat het goed is om dat voor ogen te houden bij de lezingen van vandaag, dat we die lezingen horen vanuit onze eigen cultuur waardoor we op zekere punten ook moeite met deze lezingen kunnen hebben. Ik heb altijd een grote afstand gevoeld tot het boek Hooglied. Ik heb ook lang niet begrepen waarom dit boek een plek gekregen heeft in de Bijbel. De taal die gebruikt wordt, is in mijn oren nogal zinnelijk, nogal seksueel. Het grote verlangen tussen de hij en de zij in het verhaal wordt in woorden van zinnelijke lichamelijkeheid uitgedrukt. En zoek je God in dit Bijbelboek dan kun je lang zoeken. Toch heeft Hooglied een plek gekregen omdat men in dit verhaal ook de liefde tussen God en zijn volk vertolkt zag. En later in christelijke tijd zag men in dit verhaal de liefde tussen Christus en zijn kerk. Met andere woorden, in zekere culturen en in zekere tijden heeft men geen moeite gehad om die liefde voor God of voor Jezus te beschrijven in lichamelijke termen. Ik zou bijna zeggen dat je niet alleen maar met je hart aan God of Jezus verbonden bent maar met je huid en haar, met je hele wezen. Daar is dit Bijbelboek een uitdrukking van. Zo langzamerhand voelt het voor mij bijna als culturele armoede dat wij ons niet meer durven uiten in lichamelijkeheid omdat er altijd die zweem van seksualiteit in ons denken zit.

Het zit zelfs in ons kerkelijk denken, in onze omgang met elkaar. We kiezen voor lichamelijke afstand. Een simpel voorbeeld is hoe ik in mijn vorige gemeente erg veel moeite heb moeten doen om bij een avondmaalsviering elkaar de vrede te wensen, elkaar de hand toe te steken. Een ander voorbeeld is hoe mij geleerd is tijdens de colleges pastoraat dat je als predikant volledige lichamelijke afstand moet houden. Dat

hoort zogenaamd bij je professionaliteit. Ook dat is in mijn ogen een resultaat van onze lichaamloze cultuur en de angst voor verseksualisering. Ik schend deze pastorale regel met regelmaat gewoon omdat iemand wel eens een arm om zijn of haar schouder nodig heeft of een aai over de bol, gewoon omdat ik, wanneer ik iemand zie huilen, niet kies voor de afstand maar juist voor de nabijheid met huid en haar. Natuurlijk, ik begrijp ook dat de regel er is om te voorkomen dat de ander de lichamelijke vanuit onze culturele situatie verkeerd interpreteert. Je moet wel een zodanige afstand houden in je professie dat mensen niet verliefd op je worden en dat is sowieso al best lastig wanneer je zo knap bent als ik.

Jezus is op bezoek bij een farizeeër. Een vrouw die bekend staat als zondares gaat naar het huis met een albasten flesje met geurige olie, ze gaat aan het voeteneinde van Jezus staan, wast met haar tranen zijn voeten, droogt ze met haar haar, kust ze en wrijft ze in met de olie. Hoe lichamenlijk wil je het hebben. Deze vrouw zegt niets, ze doet. Met huid en haar geeft ze uitdrukking aan wat ze voelt. Het is sowieso opvallend dat de vrouw zwijgt, dat Simon de farizeeër vooral bij zichzelf denkt en dat Jezus degene is die spreekt. Wanneer Simon ziet wat de vrouw doet, is hij overigens niet geschokt door de lichamenlijkheid van de vrouw. Dat is niet zijn probleem. Deze farizeeër kijkt wellicht anders naar het gebeuren dan wij. Hij kijkt in zijn tijd en vanuit zijn cultuur waarin lichamenlijkheid wellicht veel minder problematisch was. Het probleem van Simon de farizeeër is het feit dat de vrouw bekend staat als zondares. Wat ze dan precies gedaan zou hebben, wordt uit het verhaal niet helder. En wat denkt u dat deze vrouw gedaan heeft? Ik denk dat wanneer wij een enquête zouden houden de meerderheid van ons zou antwoorden: ze was een hoer of op zijn minst dat ze was vreemdgegaan. Wij trekken bij voorbaat de conclusie dat haar zonde op seksueel gebied ligt. Dat mag ons al aan het denken zetten. Dat Simon zijn kanttekeningen zet bij deze lichamenlijke ontmoeting heeft te maken met de idee dat je besmet wordt met wie je omgaat volgens de Bijbelse regels.

Wat de vrouw precies gedaan heeft is ook niet zo belangrijk voor het verhaal. Op het eind zegt Jezus dat het er vele waren, haar zonden. Met zo'n reputatie mag het duidelijk zijn dat ze in haar dorp met de nek aangekeken wordt, dat iedereen haar vasthoudt in oordelen en vooroordelen. De vrouw heeft een naam en die naam raakt ze niet zomaar kwijt. Het is als het ware 'eens een dief, altijd een dief'. Met zo'n oordeel heeft deze vrouw waarschijnlijk geen leven, ze wordt gemeden, ze wordt verguisd en doordat ze gevangen gehouden wordt in het oordeel van anderen heeft ze ook geen toekomst. Haar mens zijn staat in de ogen van anderen gelijk aan haar zonde. Niemand vraagt naar haar gevoel. Niemand vraagt naar haar verlangen. Niemand opent zijn hart voor wie zij werkelijk is. En dat is helaas een al te menselijke eigenschap die wij ook maar al te vaak laten zien. Een eerste ontmoeting met iemand geeft je onvermijdelijk al een eerste oordeel. Je kunt verhalen horen over de ander of een paar mindere ervaringen hebben gehad en plots sluit je je hart voor de werkelijke ontmoeting, voor het werkelijk leren kennen van de ander. Het is mij in elk geval al vaak genoeg overkomen dat ik een mening had over een ander op grond van slechts een enkele ontmoeting of enkele ervaringen en op grond van wat ik had gehoord, om daarna verrassend tot een ander oordeel te komen gewoonweg door het gesprek eens aan te gaan, door eens te kijken waar inderdaad iemands gevoel zit en iemands verlangen, wat de geschiedenis is van een mens, welke pijn en welke vreugde die ander gemaakt hebben tot wie hij of zij is.

En eigenlijk kost het zo weinig moeite om elkaar daadwerkelijk te ontmoeten, om even je vooroordelen opzij te zetten en de ander niet gevangen te houden in een vooringenomen beeld.

Simon denkt bij zichzelf: als Jezus zou weten wie die vrouw was... En zo houdt hij het leven van die vrouw gevangen in oordelen, in vooringenomen beelden en in de regels van zijn traditie. Jezus hoort het denken van deze farizeeër en beantwoordt Simons oordeel met een korte gelijkenis. Er was eens een geldschieter met twee schuldenaars. De één was hem vijfhonderd denarie schuldig en de ander vijftig. Beiden konden het niet terugbetalen en hun schuld werd kwijtgescholden. Wie van de twee zal hem de meeste liefde betonen? Met deze korte gelijkenis maakt Jezus veel duidelijk. Natuurlijk is het antwoord dat de grootste schuldenaar de grootste liefde betoont, de grootste dankbaarheid heeft. Maar als je even verder denkt dan is het meer dan een bijna zakelijke gelijkenis, meer dan een droge rekensom. Wie ooit wel eens in financiële problemen heeft gezeten kan wellicht het beste invoelen wat het betekent om schuldenaar te zijn, hoe je hele leven bepaald wordt door die zorg, hoe je gevangen gehouden wordt in de moedeloosheid en bijna niet durft te dromen dat je ooit nog uit die problemen komt. Hoe groot je verlangen is om van die schulden af te komen, om als vrij mens weer op te kunnen staan, te kunnen bewegen, adem te kunnen halen. Als je dat begrijpt dan kun je misschien ook het verlangen van die zondares begrijpen. Een zondares die met haar hele wezen, met huid en haar, haar toekomst zoekt bij Jezus.

Uw zonden zijn u vergeven, zegt Jezus. Nu zijn het de tafelgenoten die daar weer een oordeel over hebben, het niet uitspreken maar het bij zichzelf denken: wie is Hij dat Hij zelfs zonden vergeeft? En dan zegt Jezus tegen de vrouw: *Uw geloof heeft u gered; ga in vrede*. In de ogen van mensen was deze vrouw tot in eeuwigheid zondares. In de ogen van Jezus heeft haar geloof haar gered. Jezus ziet in haar handelen, in de liefde die zij laat zien met lijf en leden, dat zij een andere weg kiest, een andere weg wil, een nieuwe toekomst verlangt. Wat een mens bij medemensen niet krijgt, ontvangt een mens ten allen tijde bij God. Dat noemen we genade. De zonden van de vrouw worden vergeven. Het geloof van de vrouw bestaat niet uit haar taal, niet uit wat ze zegt of belijdt, maar uit wat ze laat zien, waar haar verlangen haar toe drijft. Zij wordt in dat verlangen met lijf en leden, met huid en haar getrokken naar Jezus, naar de liefde waar Hij voor staat, naar de vrijheid die Hij verkondigt, naar de toekomst waar Hij van spreekt. En in dat grote en lichamelijke verlangen van deze vrouw kunnen we misschien ons eigen verlangen spiegelen. Houden wij het alleen bij het denken, bij het beredeneren, of durven we ons ook met huid en haar te geven aan die toekomst?

Wij vieren zo de Maaltijd van de Heer. We zijn allemaal genodigd. En ik weet dat we hier ook zitten als een groep mensen die niet los zijn van oordelen of vooroordelen. We hebben allemaal meningen over elkaar, soms positief, soms negatief. Onze grote opdracht uit dit verhaal is om elkaar aan de tafel in een ander licht te zien, als broeders en zusters. Als mensen die elkaar het juk van het oordeel afnemen om vrij aan te kunnen gaan en met elkaar - met een groot en lichamenlijk verlangen - Gods toekomst tegemoet willen gaan. Brood en wijn worden ons gegeven als genadegaven van de Heer. *Uw geloof heeft u gered; ga in vrede*.

In de Naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Amen.